Přístup k azylovému řízení

Co potřebujete vědět

Europe Direct je služba, která vám pomůže odpovědět na otázky týkající se Evropské unie.

Bezplatná telefonní linka (*):

00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Informace jsou poskytovány zdarma, stejně jako většina telefonních hovorů (někteří operátoři, telefonní automaty nebo hotely však mohou telefonické spojení zpoplatnit).

Mnoho doplňujících informací o Evropské unii je k dispozici na internetu. Můžete se s nimi seznámit na portálu Europa (http://europa.eu).

Designed by EWORX

Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2016

FAQ Leaflet:
ISBN 978-92-9243-785-5
doi:10.2847/061343

© Evropská unie, 2016

Reprodukce povolena pod podmínkou uvedení zdroje.

Printed in Luxembourg

Vytištěno na papíře běleném bez použití elementárního chloru (ECF)

Přístup k azylovému řízení

Co potřebujete vědět

2016 CS

Obsah

1 Co je mezinárodní ochrana?	**1**
2 Co znamená zásada nenavracení a na koho se vztahuje?	**2**
3 Kdo má nárok na mezinárodní ochranu v EU?	**3**
4 Jaký je rozdíl mezi migrantem a osobou, která potřebuje mezinárodní ochranu?	**5**
5 Je mou povinností rozhodnout o tom, zda daná osoba potřebuje mezinárodní ochranu?	**6**
6 Jaká práva mají osoby, které mohou potřebovat mezinárodní ochranu, když s nimi přijdu do styku?	**7**
7 Jaké mám povinnosti, pokud jde o zranitelné osoby?	**8**
8 Jaké mám povinnosti, pokud jde o dítě nebo osobu, která tvrdí, že je dítětem?	**9**
9 Mohla by oběť obchodování s lidmi rovněž potřebovat mezinárodní ochranu?	**11**
10 Kdo může požádat o mezinárodní ochranu?	**13**
11 Může o mezinárodní ochranu požádat osoba s falešnými doklady nebo bez dokladů?	**14**

12 Jak poznám, že daná osoba může chtít požádat o mezinárodní ochranu? **15**

13 Kdy a jak mám poskytnout informace osobám, které mohou chtít požádat o mezinárodní ochranu? **17**

14 Kdy se osoba stane žadatelem o mezinárodní ochranu? **19**

15 Jak poznám, že daná osoba žádá o mezinárodní ochranu? **20**

16 Co mám dělat, pokud přede mnou daná osoba vyjádří přání požádat o mezinárodní ochranu? **21**

17 Co mám dělat, pokud existují známky toho, že daná osoba může potřebovat mezinárodní ochranu, ale nevyjádřila své přání o ni požádat? **23**

18 Co mám dělat, pokud někdo požádá o azyl, ale já mám podezření, že se snaží pouze zneužít systém? **25**

19 Co se stane, když nezjistím, že osoba chce požádat o mezinárodní ochranu? **26**

20 Někdy jsem unavený, nebo dokonce rozzlobený na lidi, s nimiž musím každý den jednat. Je to normální? **27**

Přístup k azylovému řízení **28**

1 Co je mezinárodní ochrana?

Osoby, které potřebují mezinárodní ochranu, nemají ve své domovské zemi zaručena základní lidská práva a fyzickou bezpečnost a byly nuceny utéct před hrozbou pronásledování, nelidského nebo ponižujícího zacházení či jiného závažného porušování lidských práv. Mezinárodní společenství proto musí zakročit a splnit svůj závazek podle mezinárodního práva a práva EU poskytnout mezinárodní ochranu osobám, které postrádají ochranu ve svých domovských zemích.

***Acquis* EU v oblasti azylu stanoví dvě formy mezinárodní ochrany: postavení uprchlíka a status doplňkové ochrany**. Na základě zásady jednotného statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, by osobám požívajícím doplňkové ochrany měla být udělena stejná práva a výhody, jaké náleží uprchlíkům, a měly by se na ně vztahovat stejné podmínky způsobilosti. Vaše země může rovněž z humanitárních důvodů poskytovat další formy ochrany.

Přístup k bezpečí a řádnému azylovému řízení je základním prvkem pro zajištění toho, aby osoby, které potřebují ochranu, mohly požívat práva, na něž mají nárok. Jako úřední osoba prvního kontaktu hrajete stěžejní úlohu při zajišťování přístupu k ochraně pro osoby, které ji potřebují.

2 Co znamená zásada nenavracení a na koho se vztahuje?

Zásada nenavracení se týká povinnosti členských států **upustit od vypovězení nebo navrácení jakékoli osoby jakýmkoli způsobem na hranice území nebo kamkoli, kde může čelit pronásledování**, uložení trestu smrti, mučení nebo jinému nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestu, i pokud se jedná o případ nelegální migrace. V souvislosti s azylovým řízením zásada nenavracení zahrnuje požadavek umožnit žadatelům o mezinárodní ochranu vstup na území a přístup ke spravedlivému a účinnému azylovému řízení, které určí, zda má být mezinárodní ochrana přiznána či nikoli.

Zákaz navracení se vztahuje na jakoukoli formu násilného vykázání, včetně deportace, vyhoštění, vydání, neformálního transferu nebo vydání a nepřijetí na hranicích. **Zahrnuje i nepřímé navracení, kterým se rozumí vrácení osoby do třetí země, kde hrozí nebezpečí navrácení.** Žádný žadatel o azyl by neměl být vrácen do třetí země za účelem posouzení jeho žádosti, neexistují-li v každém jednotlivém případě dostatečné záruky. Mezi ně patří záruka, že daná osoba bude touto zemí převzata zpět, bude požívat účinné ochrany před navrácením, bude moci požádat o azyl a požívat azylu a že se s ní bude zacházet v souladu s přijatými mezinárodními normami.

Viz oddíl *Klíčová úloha úředních osob prvního kontaktu* praktické příručky.

3 Kdo má nárok na mezinárodní ochranu v EU?

***Acquis* EU v oblasti azylu stanoví dvě formy mezinárodní ochrany: postavení uprchlíka a status doplňkové ochrany**. Vaše země může rovněž z humanitárních důvodů poskytovat další formy ochrany.

- **Uprchlíkem** se rozumí osoba, která byla přinucena uprchnout ze země své státní příslušnosti nebo v případě osob bez státní příslušnosti ze země svého dosavadního pobytu z oprávněné obavy z pronásledování z důvodů rasových, náboženských nebo národnostních nebo z důvodů příslušnosti k určitým společenským vrstvám nebo i zastávání určitých politických názorů a která vzhledem k těmto obavám se tam nechce nebo nemůže vrátit.

- **Doplňková ochrana** se poskytuje osobám, které nesplňují podmínky pro uznání za uprchlíka, ale přesto potřebují mezinárodní ochranu. V EU se doplňková ochrana poskytuje osobám, kterým v případě návratu do své země hrozí **vážná újma**. Vážnou újmou se rozumí:

    - uložení nebo vykonání trestu smrti,

    - mučení nebo nelidské či ponižující zacházení či trestání,

    - vážné a individuální ohrožení v důsledku svévolného násilí během mezinárodního nebo vnitrostátního ozbrojeného konfliktu.

Jako úřední osoba prvního kontaktu odpovídáte za řádnou identifikaci osob, které mohou potřebovat mezinárodní ochranu, i dalších osob se zvláštními

potřebami, včetně dětí a obětí obchodování s lidmi, a jejich nasměrování na příslušné orgány. Někteří lidé mohou mít různé potřeby a může být nezbytné je odkázat na různé orgány.

Pamatujte, že když přijdete do styku s osobami, které mohou potřebovat mezinárodní ochranu, nezastupujete pouze svoji zemi, ale také EU jako celek.

Co je Společný evropský azylový systém?

Společný evropský azylový systém je společný systém založený na úplném uplatňování a začlenění Ženevské konvence. Jeho cílem je zajistit spravedlivé a humánní zacházení s žadateli o mezinárodní ochranu, harmonizovat azylové systémy a snižovat rozdíly mezi členskými státy na základě závazných právních předpisů a posílit praktickou spolupráci mezi vnitrostátními azylovými orgány a vnější rozměr azylu.

Společný evropský azylový systém tvoří níže uvedené právní nástroje, které stanoví společné vysoké standardy a užší spolupráci s cílem zajistit žadatelům o mezinárodní ochranu rovné zacházení v rámci spravedlivého a účinného systému bez ohledu na to, kde o mezinárodní ochranu požádají:

Přepracované znění **směrnice o azylovém řízení (procedurální směrnice)**, jejímž cílem je zajistit spravedlivá, rychlá a kvalitní rozhodnutí o žádostech o azyl.

Přepracované znění **směrnice o podmínkách přijímání (přijímací směrnice)**, která zajišťuje, aby žadatelé o azyl měli humánní materiální podmínky přijetí v EU a aby byla plně dodržována základní práva dotčených osob.

Přepracované znění **směrnice o podmínkách přiznání azylu (kvalifikační směrnice)**, která vysvětluje důvody pro poskytnutí mezinárodní ochrany. Ustanovení uvedené směrnice rovněž stanoví soubor práv a integračních opatření pro osoby požívající mezinárodní ochrany.

Přepracované znění **dublinského nařízení** vysvětluje postup pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti.

Přepracované znění **nařízení o systému Eurodac**, které vylepšuje fungování databáze EU s otisky prstů žadatelů o azyl.

4 Jaký je rozdíl mezi migrantem a osobou, která potřebuje mezinárodní ochranu?

„Migrant“ je široký pojem, který zahrnuje osoby, které opustí jeden stát nebo region a usadí se v jiném. Někteří migranti se rozhodnou přestěhovat dobrovolně, a to z různých důvodů, většinou nesouvisejících s ochranou, například kvůli rodinným vazbám nebo z finančních důvodů. **Osoby, které potřebují mezinárodní ochranu, jsou však nuceny uprchnout, aby si zachránily život nebo zachovaly svobodu.** Ve své zemi původu nemají žádnou ochranu, ve skutečnosti to často bývají právě vlastní státní orgány, které jim hrozí pronásledováním. Pokud je jiné země nevpustí na své území a nenabídnou jim ochranu, mohou je nechat vystavit smrti, pronásledování nebo jinému závažnému porušování lidských práv.

Moderní migrační vzorce jsou často smíšené. Ve smíšených migračních tocích vedle sebe cestují po stejných trasách a stejnými dopravními prostředky osoby, které potřebují ochranu, a ty, jejichž důvody s ochranou nesouvisí. Tyto cesty mohou být dlouhé, náročné a nebezpečné a často organizované nezákonným způsobem. Určit potenciální žadatele o mezinárodní ochranu je za těchto okolností obtížný, ale velmi důležitý úkol.

5 Je mou povinností rozhodnout o tom, zda daná osoba potřebuje mezinárodní ochranu?

Ne. Vaším úkolem není posoudit, zda daná osoba potřebuje mezinárodní ochranu nebo zda je její výpověď věrohodná. Posouzením žádosti a určením, zda je žadatel podle práva EU a mezinárodního práva způsobilý k přiznání mezinárodní ochrany či nikoli, se zabývá jiné řízení, které proběhne následně a na jiném místě a které povedou úředníci rozhodujícího orgánu odpovědného za posuzování žádostí o azyl.

Vaším úkolem je identifikovat potenciální žadatele o mezinárodní ochranu, poskytnout jim informace o možnosti podat žádost a ty, kteří vyjádří přání žádost podat, nasměrovat na příslušné orgány.

Viz oddíl *Klíčová úloha úředních osob prvního kontaktu* praktické příručky.

6 Jaká práva mají osoby, které mohou potřebovat mezinárodní ochranu, když s nimi přijdu do styku?

Osoby, které mohou potřebovat mezinárodní ochranu, mají nárok na určitá práva bez ohledu na to, zda o mezinárodní ochranu výslovně požádaly či nikoli. V mnoha případech bude vaším úkolem zajistit, aby tato práva byla zaručena.

Zásada **nenavracení** se vztahuje na všechny osoby bez ohledu na to, zda jejich status byl formálně určen či nikoli. Členské státy nesmějí nikoho vracet zpět do míst, kde může být vystaven pronásledování či jinému nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestání, včetně mučení, i pokud se jedná o případ nelegální migrace.

Další práva zahrnují **účinný přístup k azylovému řízení, právo na informace** v jazyce, jemuž daná osoba rozumí, o možnosti požádat o mezinárodní ochranu, včetně přístupu ke službám **tlumočníka** a **možnosti spojit se s UNHCR nebo jinými organizacemi**, které žadatelům poskytují právní nebo jiné poradenství.

Pamatujte, že se všemi osobami by mělo být zacházeno tak, aby byla plně **respektována jejich lidská důstojnost** a základní a lidská práva, včetně zajištění nutné zdravotní péče a základních potřeb. Je nutno určit zranitelné osoby, zejména děti a oběti obchodování s lidmi, a předat je k příslušným řízením.

Viz oddíl *Klíčová úloha úředních osob prvního kontaktu* praktické příručky,

7 Jaké mám povinnosti, pokud jde o zranitelné osoby?

Zranitelné osoby jsou zejména děti, děti bez doprovodu, postižené osoby, starší osoby, těhotné ženy, rodiče samoživitelé s dětmi, oběti obchodování s lidmi, osoby trpící vážnou nemocí nebo duševními poruchami a osoby, které byly vystaveny mučení, znásilnění nebo jiným závažným formám psychického, fyzického nebo sexuálního násilí.

Hraniční přechody a zajišťovací zařízení patří mezi hlavní místa, kde mohou být zvláštní potřeby zranitelných osob oznámeny či zjištěny. Jako úřední osoba prvního kontaktu odpovídáte za **zjištění zvláštních potřeb zranitelných osob** a **za jejich předání k dalšímu posouzení nebo poskytnutí podpory** vnitrostátním orgánům a dalším zúčastněným subjektům, jako jsou nevládní organizace a UNHCR, které jsou specializované a pověřené reagovat na potřeby těchto osob v souladu s vnitrostátními právními předpisy a praxí. Nezapomeňte se seznámit s vnitrostátními postupy předávání a mějte při ruce příslušné kontaktní údaje.

Nutnou zdravotní péči a základní potřeby je vždy potřeba poskytnout okamžitě a měly by mít přednost před migrační problematikou. Celistvost rodiny by měla být zachována v maximální možné míře a děti by neměly být oddělovány od rodičů či příbuzných.

Viz oddíl *Věnujte pozornost známkám zranitelnosti* praktické příručky.

8 Jaké mám povinnosti, pokud jde o dítě nebo osobu, která tvrdí, že je dítětem?

V souladu s příslušnými mezinárodními a evropskými právními normami a předpisy **se za dítě považuje každá osoba mladší 18 let**, není-li podle zákona, jež se na dítě vztahuje, zletilosti dosahováno dříve. I pokud si nejste jisti, zda osoba, která tvrdí, že je dítětem, jím skutečně je, musí být přesto předána příslušnému orgánu, který její věk posoudí podle vnitrostátních právních předpisů a praxe.

Děti jsou samy o sobě zranitelné a je velmi důležité věnovat pozornost jejich zvláštním potřebám, zejména pokud jsou bez doprovodu nebo byly odloučeny od rodiny. Děti bez doprovodu a odloučené děti je třeba identifikovat a urychleně předat příslušným orgánům v souladu s vnitrostátními právními předpisy a praxí a zárukami, jež poskytuje právo EU. Nezapomeňte se seznámit s vnitrostátními referenčními postupy a mějte po ruce kontaktní údaje na specializovaná zařízení pro ochranu dítěte a jiné odpovědné zúčastněné subjekty.

Vždy buďte všímaví a dávejte pozor na možné známky obchodování s lidmi. Je na dané situaci něco neobvyklého? Je dítě tiché, lhostejné/apatické, vyjadřuje se nesouvisle, je vystrašené nebo rozrušené? Čeká na dítě nějaká osoba nebo se dítě dívá na jiného dospělého? Pokud kdykoli existuje důvodné podezření, že dítě může být ohroženo obchodováním s lidmi nebo jinak potřebuje ochranu, je třeba ihned spustit referenční mechanismy a počáteční šetření podle vnitrostátních právních předpisů a praxe.

Nezapomeňte **s dítětem komunikovat způsobem, který je přiměřený** jeho věku a zralosti. **Informujte je** o tom, co se děje a co bude následovat. Zajistěte **přístup k základním službám**.

Nejlepší zájmy dítěte musí stát na prvním místě ve všech opatřeních a rozhodnutích, která se jej týkají. Obecně platí, že děti by neměly být odloučeny od rodičů nebo příbuzných, kteří je doprovázejí, pokud neexistuje důvodné podezření, že to není v jejich nejlepším zájmu. V takovém případě je nutno okamžitě informovat specializované zařízení pro ochranu dítěte v souladu s vnitrostátními právními předpisy a praxí.

Musí být uplatněna zásada nenavracení. V případě navrácení musí být dodržena ochranná opatření týkající se dětí, která stanoví článek 10 směrnice o navracení.

Viz oddíl *Děti bez doprovodu nebo odloučené děti* praktické příručky.

Další informace naleznete v příručce agentury Frontex Vega Children Handbook [1].

[1] http://frontex.europa.eu/assets/Publications/Training/VEGA_Children_Handbook.pdf

9 Mohla by oběť obchodování s lidmi rovněž potřebovat mezinárodní ochranu?

Existují-li důvody domnívat se, že osoba může být obětí obchodování s lidmi, měla by být v souladu s vnitrostátními právními předpisy a praxí předána příslušným úřadům a zařízením, které jí poskytnou příslušnou pomoc a podporu. Nezapomeňte se seznámit s vnitrostátními postupy předávání v případě obětí obchodování s lidmi a mějte při ruce příslušné kontaktní údaje.

V některých případech však mohou oběti obchodování s lidmi potřebovat i mezinárodní ochranu a je nutno jim umožnit přístup k azylovému řízení. V každém případě by všechny oběti obchodování s lidmi měly být řádně informovány o svém právu požádat o azyl.

Mějte na paměti, že obchodník s lidmi stále může být poblíž. Je důležité, aby každý měl příležitost s vámi mluvit sám za sebe, svobodně a v soukromí. Dbejte na to, aby nikdo nezasahoval nebo neodpovídal za jinou osobu, vyjma případů, kdy jedná v jejím nejlepším zájmu. Zvláštní pozornost z hlediska možných známek obchodování s lidmi je třeba věnovat případům dětí bez doprovodu nebo odloučených dětí.

V případě žen a dívek by úřední osobou prvního kontaktu měla být pokud možno žena. Ženy a dívky by neměly být nuceny k tomu, aby hovořily o incidentech nebo trestných činech spojených se sexuálním vykořisťováním nebo násilím. Je-li to

vhodné vzhledem k věku ženy, měla by být citlivě dotázána, zda není těhotná, a v případě potřeby by jí měly být poskytnuty informace o dostupné pomoci.

Viz oddíl *Osoby s různými zvláštními potřebami* praktické příručky.

10 Kdo může požádat o mezinárodní ochranu?

Právo požádat o mezinárodní ochranu má každý.

Právo na azyl zakotvuje Ženevská konvence, Listina základních práv EU a další mezinárodní a evropské právní nástroje. To však neznamená, že každý, kdo o mezinárodní ochranu požádá, ji také dostane. V každém azylovém systému budou některé žádosti zamítnuty a některé přijaty, ale všechny musí být posouzeny v souladu s evropským a mezinárodním právem.

Přístup k bezpečí a řádnému azylovému řízení je základním prvkem účinného výkonu práva na azyl. Jako úřední osoba prvního kontaktu hrajete ústřední úlohu při identifikaci potenciálních žadatelů o mezinárodní ochranu a zajištění jejich přístupu k azylovému řízení.

Viz oddíl *Kdo může chtít podat žádost?* praktické příručky.

11 Může o mezinárodní ochranu požádat osoba s falešnými doklady nebo bez dokladů?

Ano. O mezinárodní ochranu má právo požádat každý bez ohledu na to, zda vstoupil na území členského státu nebo v něm pobývá nezákonně, používá padělané nebo falešné doklady nebo nemá vůbec žádné doklady.

Většina osob, které potřebují mezinárodní ochranu, se dostane do násilných situací ohrožujících jejich život, takže zřídka mají možnost sehnat si potřebné doklady, aby jim byl umožněn vstup do EU zákonným způsobem.

V souladu s Ženevskou konvencí a Schengenským hraničním kodexem nemohou být žadatelé o mezinárodní ochranu trestáni na základě nezákonného vstupu či pobytu za předpokladu, že se bezodkladně přihlásí příslušným orgánům. O mezinárodní ochranu lze požádat i během vyšetřování padělaných nebo falešných dokumentů. V takovém případě se policejní vyšetřování ukončí a zahájí se azylové řízení.

Viz oddíl *Kdo může chtít podat žádost?* praktické příručky.

12 Jak poznám, že daná osoba může chtít požádat o mezinárodní ochranu?

Mnoho osob, které mohou mezinárodní ochranu potřebovat, nežádá v zemi, do které přijedou, aktivně o azyl. Mnozí nemusejí znát svá práva a povinnosti nebo se mohou rozhodnout o ochranu nežádat s ohledem na svoji konkrétní situaci, nebo protože mají zkreslené informace o svých možnostech od jiných osob, včetně pašeráků.

Proto je důležité všímat si **známek toho, že daná osoba může chtít požádat o mezinárodní ochranu**.

Známky toho, že daná osoba může chtít požádat o mezinárodní ochranu, mohou být různé. Můžete si jich všimnout, zjistit je na základě přímého jednání s danou osobou či jinými osobami, vyvodit je z dokumentů, které daná osoba předloží, nebo je zjistit jinak. Abyste tyto známky zjistili rychleji a přesněji, **všímejte si zejména těchto prvků:**

1. **kdo to je** (věk, pohlaví, rodinný stav, etnická příslušnost, náboženské vyznání a národnost)

2. **odkud pochází** (země původu, obecné okolnosti příjezdu)

3. **co říká / čeho se bojí:**

   - zabití nebo popravení
   - pronásledování
   - mučení
   - války
   - návratu

4. **co chce:**

   - pomoc
   - ochranu
   - setkat se se zástupcem OSN/UNHCR / právníkem

5. **co můžete pozorovat (vzhled a chování):**

   - obrací se na úředníka / vyhýbá se mu
   - strach, stres nebo neobvyklé ticho
   - neobvyklé chování nebo postoj
   - vzhled (zranění, jizvy, oděv, osobní věci atd.)

Poskytnutí informací je klíčovým krokem k zajištění účinného přístupu k azylovému řízení. Vaším úkolem je zajistit, aby potenciální žadatelé o mezinárodní ochranu mohli o ochranu požádat. Proto jim musíte aktivně poskytovat informace o právu požádat o azyl, včetně práv a povinností, které s tím souvisejí.

Viz oddíl *Orientační seznam indicií* praktické příručky.

13 Kdy a jak mám poskytnout informace osobám, které mohou chtít požádat o mezinárodní ochranu?

Vaším úkolem je zajistit, aby potenciální žadatelé o mezinárodní ochranu mohli o ochranu požádat. Proto jim musíte aktivně poskytnout informace o právu požádat o azyl, včetně práv a povinností, které s tím souvisejí. Hlavním účelem poskytování informací je zajistit, aby osoby, které mohou potřebovat mezinárodní ochranu, měly účinný přístup k azylovému řízení.

Obecně musejí být informace o možnosti požádat o mezinárodní ochranu poskytovány v detenčních zařízeních nebo na hraničních přechodech na vnějších hranicích, včetně tranzitního prostoru. Lze však považovat za dobrou praxi, jsou-li tyto informace poskytovány také v okamžiku, kdy se lidé snaží obejít hraniční přechody a zastaví je orgány odpovědné za ostrahu hranic.

Dbejte na to, abyste znali informace, které máte podle vnitrostátních právních předpisů a praxe a práva EU poskytnout. Informace by měly být poskytnuty **včas** a měly by být co možná nejúplnější. Je nezbytné hovořit **jazykem, kterému daná osoba rozumí**. V případě potřeby by měl být zajištěn tlumočník. **Jazyk a způsob komunikace je třeba přizpůsobit pohlaví, věku, fyzickému**

a duševnímu stavu nebo úrovni vzdělání osoby, kterou máte před sebou. V případě žen a dívek by úřední osobou prvního kontaktu měla být žena a měla by být zajištěna tlumočnice, je-li to možné.

Viz oddíl *Orientační seznam indicií* praktické příručky.

14 Kdy se osoba stane žadatelem o mezinárodní ochranu?

Osoba se stává žadatelem o mezinárodní ochranu, jakmile učiní žádost. *Acquis* EU v oblasti azylu stanoví, že se má za to, že osoba učinila žádost, **když vyjádří své přání požádat o mezinárodní ochranu, a to jakoukoli formou a před jakýmkoli orgánem**, nebo když lze její jednání vykládat jako žádost o mezinárodní ochranu. Není nutné použít přímo slovo „azyl" nebo „uprchlík". Žadatelům o mezinárodní ochranu se přiznávají veškerá práva a povinnosti s tímto statusem související.

Jako úřední osoba prvního kontaktu jste často prvním zástupcem vaší země, s nímž přijde osoba, která může potřebovat mezinárodní ochranu, do styku. V mnoha případech tyto osoby budou mít poprvé možnost vyjádřit své přání požádat o mezinárodní ochranu právě před vámi.

Mějte na paměti, že řada osob, které mohou potřebovat mezinárodní ochranu, se bojí pronásledování ze strany úřadů své vlastní země nebo s nimi úřední osoby v jiných zemích během cesty špatně zacházely. V mnoha případech se na vás proto nemusí obrátit přímo nebo aktivně požádat o azyl. **Úřední osoby prvního kontaktu hrají klíčovou úlohu při vytváření atmosféry důvěry a aktivní identifikaci potenciálních žadatelů o mezinárodní ochranu, jejich informování o právu požádat o azyl a předávání k příslušným řízením.**

Viz oddíl *Co dělat, pokud osoba požádá o mezinárodní ochranu* praktické příručky.

15 Jak poznám, že daná osoba žádá o mezinárodní ochranu?

Jako úřední osoba prvního kontaktu budete často prvním zástupcem vaší země, se kterým přijdou státní příslušníci třetích zemí přicházející do EU do styku a před kterým mají poprvé možnost vyjádřit své přání požádat o azyl.

Pamatujte, že lidé mohou svůj úmysl požádat o mezinárodní ochranu vyjádřit různými způsoby. **Jakékoli obavy z pronásledování nebo vážné újmy v případě zamítnutí vstupu vyjádřené slovně nebo písemně lze za takovou žádost považovat.** Není nutné použít přímo slovo „azyl" nebo „uprchlík".

Některá z klíčových slov, výrazů či sdělení, která mohou signalizovat, že daná osoba chce požádat o mezinárodní ochranu, zahrnují **strach ze zabití, pronásledování, mučení, války** nebo **strach z navrácení**. Osoba může také žádat o **pomoc, ochranu** nebo může chtít navštívit **úřad OSN, UNHCR** nebo **právníka** atd.

Každý, kdo vyjádří přání požádat o mezinárodní ochranu, se stává žadatelem s veškerými právy a povinnostmi, které s tímto statusem souvisejí, a musí být nasměrován na příslušné orgány k dalšímu posouzení. Mějte na paměti, že váš úsudek v místě vstupu má klíčový a rozhodující význam. Máte-li pochybnosti o úmyslech osoby před vámi, vždy se obraťte na svého nadřízeného.

Viz oddíl *Poznejte učinění žádosti o mezinárodní ochranu* praktické příručky.

16 Co mám dělat, pokud přede mnou daná osoba vyjádří přání požádat o mezinárodní ochranu?

Jakmile osoba vyjádří přání požádat o mezinárodní ochranu, **stává se žadatelem a musí být nasměrována na příslušné orgány** k dalšímu posouzení. Jako úředník orgánu, který by mohl obdržet žádost o mezinárodní ochranu, jste povinen informovat žadatele, kde a jak by měl žádost podat.

Žadatelé o mezinárodní ochranu mají nárok na určitá práva a záruky spojené s tímto statusem, včetně práva setrvat, práva na základní materiální podmínky přijetí, přiměřenou podporu v případě zvláštních potřeb z hlediska řízení nebo přijetí, práva na podrobnější informace o azylovém řízení v jazyce, jemuž rozumějí, a záruky v případě zajištění. Jako úřední osoba prvního kontaktu máte za úkol pomoci tato práva zajistit, například tím, že žadatele nasměrujete na příslušné orgány a organizace.

Jakmile je žádost podána, musí být zaregistrována.

- **Pokud pracujete pro orgán příslušný k registraci žádosti, musíte registraci provést** do tří pracovních dnů.
- **Pokud pracujete pro jiný orgán, měli byste žádost postoupit příslušnému orgánu, aby byla zaregistrována** nejpozději do šesti pracovních dnů od jejího učinění. Doporučuje se vytvořit v souladu s vnitrostátními postupy písemný záznam o tom, že jste žádost obdrželi.

Pamatujte, že žadatelé o mezinárodní ochranu nesmějí být trestáni za nezákonný vstup nebo pobyt, pokud se sami bezodkladně přihlásí příslušným orgánům.

Viz oddíl *Co dělat, pokud osoba požádá o mezinárodní ochranu* praktické příručky.

17 Co mám dělat, pokud existují známky toho, že daná osoba může potřebovat mezinárodní ochranu, ale nevyjádřila své přání o ni požádat?

Mnoho osob, které mohou mezinárodní ochranu potřebovat, o azyl aktivně nežádá. Například neznají správný postup nebo nevědí, že na to mají právo, mohou být oběťmi obchodování s lidmi nebo utrpěly trauma spojené s pronásledováním nebo náročnou cestou. Osoby, které potřebují mezinárodní ochranu, také často nemají informace o svých právech a povinnostech, mají příbuzné v jiném členském státě, s nimiž se chtějí shledat, nebo obdržely nesprávné informace o svých možnostech od někoho jiného, včetně pašeráků. Není realistické očekávat, že budou znát složité azylové řízení a postupy stanovené v dublinském nařízení a mít plnou důvěru ve státní orgány, aby své obavy vyjádřily přímo na hranicích nebo v detenčním zařízení, nebo znát správná slova či výrazy, na jejichž základě by mohly přístup k řízení získat.

Poskytnutí informací je klíčové z hlediska toho, aby osoby, které mohou potřebovat mezinárodní ochranu, měly účinný přístup k azylovému řízení a mohly se rozhodnout na základě dostatečných informací, zda o mezinárodní ochranu požádat či nikoli.

Pamatujte, že je součástí vašich povinností zajistit, aby žádná osoba, i když nepožádala o mezinárodní ochranu, nebyla vrácena na místo, kde může být vystavena pronásledování, nelidskému nebo

ponižujícímu zacházení nebo trestání, včetně mučení, i pokud se jedná o případ nelegální migrace. Veškeré navracení osob se musí řídit zavedenými postupy, včetně požadovaných právních ochranných opatření a záruk.

Vždy se obraťte na svého nadřízeného, pokud budete mít pochybnosti ohledně úmyslů osoby, kterou máte před sebou, zejména kdyby její návrat do země původu nebo tranzitní země představoval možné porušení evropského nebo mezinárodního práva.

Viz oddíl *Co dělat, pokud osoba, která může potřebovat ochranu, o mezinárodní ochranu nechce požádat* praktické příručky.

18 Co mám dělat, pokud někdo požádá o azyl, ale já mám podezření, že se snaží pouze zneužít systém?

Kdokoli, kdo vyjádří přání požádat o mezinárodní ochranu, se stává žadatelem s veškerými právy a povinnostmi, které s tímto statusem souvisejí, a musí být nasměrován na příslušné orgány k dalšímu posouzení.

Mějte na paměti, že vaším úkolem není posoudit, zda daná osoba potřebuje mezinárodní ochranu nebo zda je její výpověď věrohodná. To má na starosti azylový úřad. V každém azylovém systému budou některé žádosti zamítnuty a některé přijaty, ale všechny musí být posouzeny v souladu s evropským a mezinárodním právem.

Můžete se však poradit s nadřízeným nebo informovat příslušný orgán o důvodech vašich pochybností.

Viz oddíl *Kdo může chtít podat žádost?* praktické příručky.

19 Co se stane, když nezjistím, že osoba chce požádat o mezinárodní ochranu?

Nesprávné určení nebo nepostoupení žádosti o azyl příslušným orgánům může mít pro danou osobu vážné důsledky. **Může být vrácena do země, kde je její život nebo svoboda v ohrožení nebo kde jí hrozí pronásledování, smrt, kruté, nelidské či ponižující zacházení nebo jiné závažné porušování lidských práv.**

Jako úřední osoba prvního kontaktu hrajete stěžejní úlohu při zajištění přístupu k ochraně pro osoby, které ji potřebují. Máte-li pochybnosti o úmyslech osoby před vámi, vždy se obraťte na svého nadřízeného.

20 Někdy jsem unavený, nebo dokonce rozzlobený na lidi, s nimiž musím každý den jednat. Je to normální?

Každá úřední osoba prvního kontaktu musí plnit své úkoly v náročných podmínkách, často jedná s lidmi z různých kultur, jiného sociálního původu a s jinými životními zkušenostmi. Toto zajímavé, avšak extrémně náročné pracovní prostředí může mít vliv na vaši psychickou pohodu. Při plnění svých povinností můžete zažívat různé pocity, od soucitu přes lhostejnost po zavržení lidí, s nimiž každý den jednáte. To pak může mít vliv na efektivitu a kvalitu vaší práce i na vaši schopnost činit správná rozhodnutí a kroky.

Je důležité si tyto faktory i osobní situaci uvědomovat a neustále se snažit minimalizovat jejich vliv. V případě potřeby se neváhejte obrátit na své kolegy nebo nadřízené a požádat je o podporu nebo vyhledat odbornou pomoc.

Viz oddíl *Buďte si vědomi své osobní situace* praktické příručky.

Přístup k azylovému řízení

- **Každý člověk si zaslouží úctu a respekt.**
- **Neodkladnou zdravotní péči a zajištění základních potřeb je vždy třeba poskytnout jako první.**

1

Uprchlíkem může být každý.

Každý může potřebovat ochranu bez ohledu na zemi původu, etnickou příslušnost, vzhled nebo chování.

2

Každý má nárok na ochranu před navrácením.

Nikdo nesmí být vyhoštěn nebo vrácen do situace, kde by mu hrozilo nebezpečí pronásledování, trest smrti, mučení nebo jiné nelidské či ponižující zacházení nebo trestání. Toto pravidlo platí také pro nepřijetí na hranicích a pro jakoukoli formu násilného vykázání.

3

Zranitelné osoby je třeba identifikovat a poskytnout jim náležitou podporu.

Opatření přijatá na hraničních přechodech a v detenčních zařízeních jsou klíčovým momentem, kdy mohou být prohlášeny či zjištěny zvláštní potřeby zranitelných osob, včetně dětí a obětí obchodování s lidmi.

4

Nejlepší zájmy dítěte jsou nadřazeny všem úkonům týkajícím se dětí.

Při posuzování nejlepších zájmů dítěte je v každém jednotlivém případě třeba náležitě zohlednit faktory, jako je bezpečnost a ochrana, možnosti sloučení rodiny, dobré životní podmínky dítěte a názory dítěte s ohledem na jeho věk a zralost.

5

Každý potenciální žadatel o mezinárodní ochranu musí být informován o právu o ni požádat.

Informace o právu na azyl musí být poskytnuta všem osobám, které mohou potřebovat mezinárodní ochranu, aby byl zajištěn jejich účinný přístup k azylovému řízení.

6

Každý má právo požádat o mezinárodní ochranu.

Nikomu nemůže být odpírán přístup k azylovému řízení, i když daná osoba nesplnila všechny podmínky vstupu.

7

Jakákoli známka nebo vyjádření obav mohou být chápány jako žádost o mezinárodní ochranu.

Lidé mohou svůj úmysl požádat o mezinárodní ochranu vyjádřit různými způsoby. Jakékoli obavy z pronásledování nebo vážné újmy v případě zamítnutí vstupu vyjádřené slovně nebo písemně lze za takovou žádost považovat. Není nutné použít slovo „azyl" nebo „uprchlík".

8

Žadatelé o mezinárodní ochranu nesmí být trestáni za nezákonný vstup nebo pobyt.

Ti, kteří se bezodkladně přihlásí orgánům, nesmí být trestáni za nezákonný vstup nebo pobyt.

9

Každá žádost musí být zaregistrována nebo postoupena k registraci příslušnému orgánu.

Poté, co byla žádost učiněna, musí být zaregistrována u příslušného státního orgánu. Registrace by měla být provedena co nejdříve ve lhůtách, které stanoví právní předpisy.

10

Zásada nenavracení musí být zajištěna, i když daná osoba o azyl nepožádá.

Veškeré navracení osob se musí řídit zavedenými postupy, včetně požadovaných právních ochranných opatření a záruk. Nikdo nesmí být navrácen do země, kde mu hrozí mučení, nelidské nebo ponižující zacházení či trestání, a to ani v případě nelegální migrace.

JAK ZÍSKAT PUBLIKACE EU

Bezplatné publikace:

- jeden výtisk:
  prostřednictvím stránek EU Bookshop (http://bookshop.europa.eu);
- více výtisků, plakáty či pohlednice:
  na zastoupeních Evropské unie (http://ec.europa.eu/represent_cs.htm) a na delegacích Evropské unie v zemích mimo EU (http://eeas.europa.eu/delegations/index_cs.htm);
  můžete se také obrátit na síť Europe Direct na adrese http://europa.eu/europedirect/index_cs.htm
  nebo na telefonní lince 00 800 6 7 8 9 10 11 (zdarma v rámci EU) (*).

  (*) Informace jsou poskytovány zdarma, stejně jako většina telefonních hovorů (někteří operátoři, telefonní automaty nebo hotely však mohou telefonické spojení zpoplatnit).

Placené publikace:

- prostřednictvím stránek EU Bookshop (http://bookshop.europa.eu).

BZ-04-15-718-CS-N

Elektronickou verzi tohoto nástroje naleznete na internetových stránkách úřadu EASO a agentury Frontex společně s dalšími praktickými nástroji o přístupu k azylovému řízení pro úřední osoby prvního kontaktu:

http://easo.europa.eu/accesstoprocedure

http://frontex.europa.eu/publications/?c=training

Úřad pro publikace

ISBN 978-92-9243-785-5
doi:10.2847/061343